

ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ГАЛУЗІ «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я» НА ЗАНЯТТЯХ З АКАДЕМІЧНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

STUDY ON THE FORMATION OF COMMUNICATIVE TOLERANCE OF FUTURE MEDICAL DOCTORS OF PHILOSOPHY DURING ACADEMIC AND MEDICAL ENGLISH LANGUAGE CLASSES

В статті описано особливості формування комунікативної толерантності та англомовної комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії галузі «Охорона Здоров'я» при вивченні авторського дистанційного курсу «Академічна англійська для майбутніх докторів філософії-медиків». Аналіз літератури показав очевидну значущість сформованої комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії, зокрема англомовної. Важливість англомовної комунікативної компетентності стає все більш очевидною. Дослідження рівня сформованості комунікативних та організаційних схильностей груп вибірки на прикінцевому етапі проведено за методикою «Діагностика комунікативної толерантності В. Бойко» в адаптації Л. Лимар. Вибірка представлена групами майбутніх докторів філософії спеціальності «Охорона здоров'я» у віці від 21 до 59 років, які навчались на базі ПВНЗ «Київський медичний університет» (група в 28 осіб), Буковинського державного медичного університету (група в 39 осіб), Запорізького державного медичного університету (група в 32 осіб), Харківської медичної академії післядипломної освіти (група в 33 особи) в 2021-2022н.р., та Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (група в 318 осіб) в 2019-2023н.р. В статті описані результати двох груп, експериментальної, яка навчалась за авторським курсом «Академічна та медична англійська мова», в інтерактивній формі, спрямованій на розвиток в останніх комунікативних навичок, а також контрольної, які проходили класичний курс офлайн, із застосуванням міжнародних підручників. На прикінцевому етапі визначено в експериментальній групі у 170 респондентів (68,8% групи) високий рівень комунікативної толерантності. Показано, що рівень комунікативної толерантності у контрольній групі залишився середнім, без змін. Наведені показники свідчать про ефективність авторської програми дистанційного курсу «Академічна англійська мова для майбутніх докторів філософії-медиків» щодо покращення рівня комунікативної

толерантності та комунікативної компетентності взагалі.

Ключові слова: комунікативна толерантність, комунікативна компетентність, доктори філософії, англійська мова.

The article discusses the peculiarities of developing communicative tolerance and English language communication skills for future medical doctors of philosophy studying the author's distance course "Academic English for Future Doctors of Philosophy in Medicine." The analysis of the literature shows the obvious significance of forming communicative competence of future doctors of philosophy, particularly in English. The importance of English language communicative competence is becoming increasingly apparent. The research on the level of formation of communicative and organizational skills of the sample groups was conducted using the "V. Boyko's Diagnostic of Communicative Tolerance" methodology adapted by L. Lymar at the final stage. The sample consists of groups of future doctors of philosophy in the field of healthcare aged 21 to 59 who studied at the Kyiv Medical University, Bukovinian State Medical University, Zaporizhzhia State Medical University, Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Education in 2021-2022 academic year, and the Bogomolets National Medical University in 2019-2023 academic years. The article describes the results of two groups, an experimental group that studied the author's course "Academic and Medical English" in an interactive format aimed at developing their communicative skills and a control group that studied a classic course offline using international textbooks. At the final stage, a high level of communicative tolerance was found in 170 respondents (68.8% of the group) in the experimental group. The level of communicative tolerance in the control group remained without any changes. The indicators presented in the article demonstrate the effectiveness of the author's distance course "Academic English for Future Doctor of Philosophy in Medicine" in improving the level of communicative tolerance and communicative competence.

Key words: communicative tolerance, communicative competence, PhDs, English language.

УДК 811.111:37.02(043.3)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/58.2.42>

Лимар Л.В.,
канд. псих. наук,
доцент Навчально-наукового центра
неперервної професійної освіти
Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця

Постановка проблеми. В сучасному світі, де глобалізація та міжнародна співпраця є невід'ємною частиною багатьох професій, важливість англомовної комунікативної компетентності стає все більш очевидною. У галузі охорони здоров'я, це особливо важливе, оскільки належна комунікація між лікарем та пацієнтом є ключовим чинником для успішного лікування та підтримки здоров'я. Так само комунікація відіграє провідне значення при взаємодії академічного персоналу. З огляду на це, зважаючи на те, що майже всі

сфери життя мають міжнародну спрямованість, вимоги до професійних якостей майбутніх фахівців у галузі охорони здоров'я, зокрема комунікативної компетентності, зростають. Важливо забезпечити, щоб майбутні доктори філософії галузі «Охорона Здоров'я» мали достатній рівень англомовної комунікативної компетентності для ефективного спілкування з в міжнародному академічному та медичному середовищі.

Актуальність теми зумовила необхідність дослідження одного з показників індивідуального

компоненту англомовної комунікативної компетентності, зокрема комунікативної толерантності майбутніх докторів філософії галузі "Охорона здоров'я", їх корекції внаслідок навчання на авторському курсі «Академічна та англійська мова». Очевидно, що відповідний розвиток комунікативної толерантності може вплинути на рівень англомовної комунікативної компетентності студентів, що має прямий вплив на їх майбутню професійну діяльність.

Аналіз досліджень. Питання комунікативної толерантності та розвитку комунікативної компетентності широко досліджувалось українськими та іноземними науковцями. Так, в розрізі підготовки докторів філософії, великого значення комунікативній компетентності надають майже всі наковці. Дослідження Ю. Бреус, Л. Колісник, В. Меньяла та Є. Ніколаєва, присвячене аналізу досягнень і викликів експерименту з присудження наукового ступеня доктора філософії в Україні, описує розвиток мовної компетентності як один з складових підготовки докторів філософії [2]. У свою чергу, Ф. Гладких досліджує систему підготовки докторів філософії в галузі "Охорона здоров'я" в Україні та аналізує результати акредитаційних експертиз структурованих освітньо-наукових програм, виділяючи окремим компонентом іншомовну підготовку докторантів [4]. Дисертація Н. Троїцької зосереджена на принципах діалогу і толерантності в культурно-освітньому просторі, що можуть бути корисними для формування комунікативної толерантності майбутніх докторів філософії [8]. Цікаві аналогічні дослідження формування комунікативної толерантності фахівців інших галузей. У своїй роботі Н. Жук зосереджується на комунікативній компетентності як основі професіоналізму патрульних поліцейських [5], а М. Школьна досліджує виховання соціальної та комунікативної зрілості студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності [9]. Останнє дослідження в списку – дисертація О. Вдовиченко, яка присвячена формуванню соціально-комунікативної культури студентів медичних навчальних закладів у позааудиторній роботі [3]. Проте, власне дослідження формування комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в розрізі їх підготовки на заняттях з іноземної мови, а також структури та особливостей такої компетентності представлені в роботах авторки даної статті [6]. Авторкою запропоновано структуру іншомовної комунікативної компетентності, в межах якої виокремлено індивідуальний компонент, представлений також комунікативною толерантністю. Дослідження формування комунікативної толерантності на заняттях англійської мови можуть бути корисними для формування комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії

Мета статті – дослідження ефективності корекції комунікативної толерантності майбутніх докторів філософії галузі "Охорона Здоров'я" протягом вивчення авторського комунікативного курсу «Академічна англійська мова» з метою забезпечення їх сформованості англомовної комунікативної компетентності.

Методи та матеріали – аналіз та синтез літературних джерел, узагальнення власного досвіду автора, методика «Діагностика комунікативної толерантності В. Бойко» в адаптації Л. Лимар. Дослідження рівня сформованості комунікативних та організаційних схильностей груп вибірки на прикінцевому етапі було проведено за методикою «Діагностика комунікативної толерантності В. Бойко» в адаптації Л. Лимар [1]. Вибірка була представлена групами майбутніх докторів філософії спеціальності «Охорона здоров'я» у віці від 21 до 59 років, які навчались на базі ПВНЗ «Київський медичний університет» (група в 28 осіб), Буковинського державного медичного університету (група в 39 осіб), Запорізького державного медичного університету (група в 32 осіб), Харківської медичної академії післядипломної освіти (група в 33 особи) в 2021-2022 н.р., та Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (група в 318 осіб) в 2019-2023 н.р. Участь у дослідженні була добровільною, за отримання усної згоди респондентів. Було сформовано дві групи: експериментальну (247 осіб), яка навчалась за авторським курсом «Академічна та медична англійська мова», в інтерактивній формі, спрямованій на розвиток в останніх комунікативних навичок, а також контрольну (203 особи), які навчались за не за авторським курсом, а проходили класичний курс офлайн, із застосуванням міжнародних підручників. Курс академічної англійської мови авторки спрямований на розвиток комунікативної компетентності через активізацію індивідуальних рис слухачів, зокрема і комунікативної толерантності шляхом виконання завдань, інтерактивних вправ, тренінгових ситуацій, тощо.

Було досліджено особливості комунікативної толерантності респондентів до та після вивчення курсу, з проміжком в 10 місяців (початковий зріз – у вересні, на початку навчального року, прикінцевий етап – у червні).

Виклад основного матеріалу. Показники за методикою «Діагностика комунікативної толерантності» В. Бойко (адаптація Л. Лимар) продемонстровані в таблиці 1, а також рисунку 1.

Як показано в таблиці 1, за першою шкалою «Неприйняття індивідуальності іншого» в експериментальній групі визначені наступні зміни: на 24,7% групи збільшилась кількість досліджуваних з високим рівнем, на 21,5% зменшилась кількість респондентів з середнім результатом. В контрольній групі зміни є мінімальними.

Порівняльна таблиця показників за результатами методики «Діагностика комунікативної толерантності В. Бойко в адаптації Л. Лимар» респондентів експериментальної та контрольної групи на прикінцевому етапі дослідження

№	Назва шкали – симптому	Рівень сформованості показника та бали, що відповідають рівню					
		Високий 0-5		Середній 6-10		Низький 11-15	
		К-ть осіб	%	К-ть осіб	%	К-ть осіб	%
Експериментальна група (247)							
1.	Неприйняття індивідуальності іншого	159 (+61)	64,4 (+24,7)	86 (-53)	34,8 (-21,5)	2 (-8)	0,8 (-3,2)
2.	Використання себе в якості еталону	147 (+78)	59,5 (+31,6)	98 (-62)	39,7 (-25,1)	2 (-16)	0,8 (-6,5)
3.	Категоричність та консерватизм в оцінці інших	191 (+61)	77,3 (+24,7)	51 (-47)	20,6 (-19)	5 (-14)	2 (-5,7)
4.	Невміння ховати неприємні почуття	154 (+72)	62,3 (+29,1)	89 (-54)	36,0 (-21,9)	4 (-18)	1,6 (-7,2)
5.	Бажання переробити колег	190 (+32)	76,9 (+13)	52 (-24)	21,1 (-9,7)	5 (-8)	2 (-3,3)
6.	Бажання зробити колег зручними	206 (+27)	83,4 (+10,9)	40 (-21)	16,2 (-8,5)	1 (-6)	0,4 (-2,5)
7.	Невміння пробачати помилки	180 (+27)	72,9 (+10,9)	62 (-22)	25,1 (-8,9)	5 (-5)	2 (-2)
8.	Нетерпимість до дискомфорту створеного іншими	161 (+72)	65,2 (+29,1)	83 (-56)	33,6 (-22,6)	3 (-16)	1,2 (-6,5)
9.	Невміння пристосовуватися до інших	167 (+84)	67,6 (+34)	72 (-71)	29,1 (-28,7)	8 (-13)	3,2 (-5,3)
	Загальний бал	170 (+82)	68,8 (+33,2)	77 (-70)	31,2 (-28,3)	0 (-12)	0 (-4,9)
Контрольна група (203)							
1.	Неприйняття індивідуальності іншого	40 (+1)	19,7 (+0,5)	148 (+13)	72,9 (+6,4)	15 (-14)	7,4 (-6,9)
2.	Використання себе в якості еталону	49 (0)	24,1 (0)	142 (+11)	70,0 (+5,5)	12 (-11)	5,9 (-5,5)
3.	Категоричність та консерватизм в оцінці інших	104 (+1)	51,2 (+0,5)	91 (+1)	44,9 (+0,5)	8 (-2)	3,9 (-1)
4.	Невміння ховати неприємні почуття	67 (+2)	33,0 (+1)	129 (+13)	63,5 (+6,4)	7 (-15)	3,4 (-7,4)
5.	Бажання переробити колег	119 (+18)	58,6 (+8,9)	73 (-4)	36,0 (-2)	11 (-14)	5,4 (-6,9)
6.	Бажання зробити колег зручним	108 (+10)	53,2 (+5)	86 (0)	42,4 (0)	9 (-10)	4,4 (-5)
7.	Невміння пробачати помилки	101 (+11)	49,8 (+5,5)	89 (+5)	43,8 (+2,4)	13 (-16)	6,4 (-7,9)
8.	Нетерпимість до дискомфорту створеного іншими	64 (+4)	31,5 (+2)	126 (+12)	62,1 (+5,9)	13 (-16)	6,4 (-7,9)
9.	Невміння пристосовуватися до інших	68 (+8)	33,5 (+4)	115 (+1)	56,7 (+0,5)	20 (-9)	9,8 (-4,5)
	Загальний бал	46 (+10)	22,7 (+5)	153 (+14)	75,4 (+6,8)	4 (-24)	2 (-11,8)

За показниками другої шкали «Використання себе в якості еталону», в експериментальній групі більшість групи (59,5% групи) показали високий позитивний рівень (не вважають себе за еталон). За даною шкалою респонденти суттєво покращили результати: до високого рівня – 31,6% групи. Визначено зменшення кількості респондентів з середнім рівнем – 25,1% групи). На прикінцевому

етапі в контрольній групі суттєвих відмінностей між попереднім етапом дослідження не встановлено.

За шкалою «Категоричність та консерватизм в оцінці колег» в експериментальній групі для більшості респондентів (77,3% експериментальної групи) консервативність у поглядах та оцінках інших не є властивою. Респонденти експериментальної групи загалом покращили показники

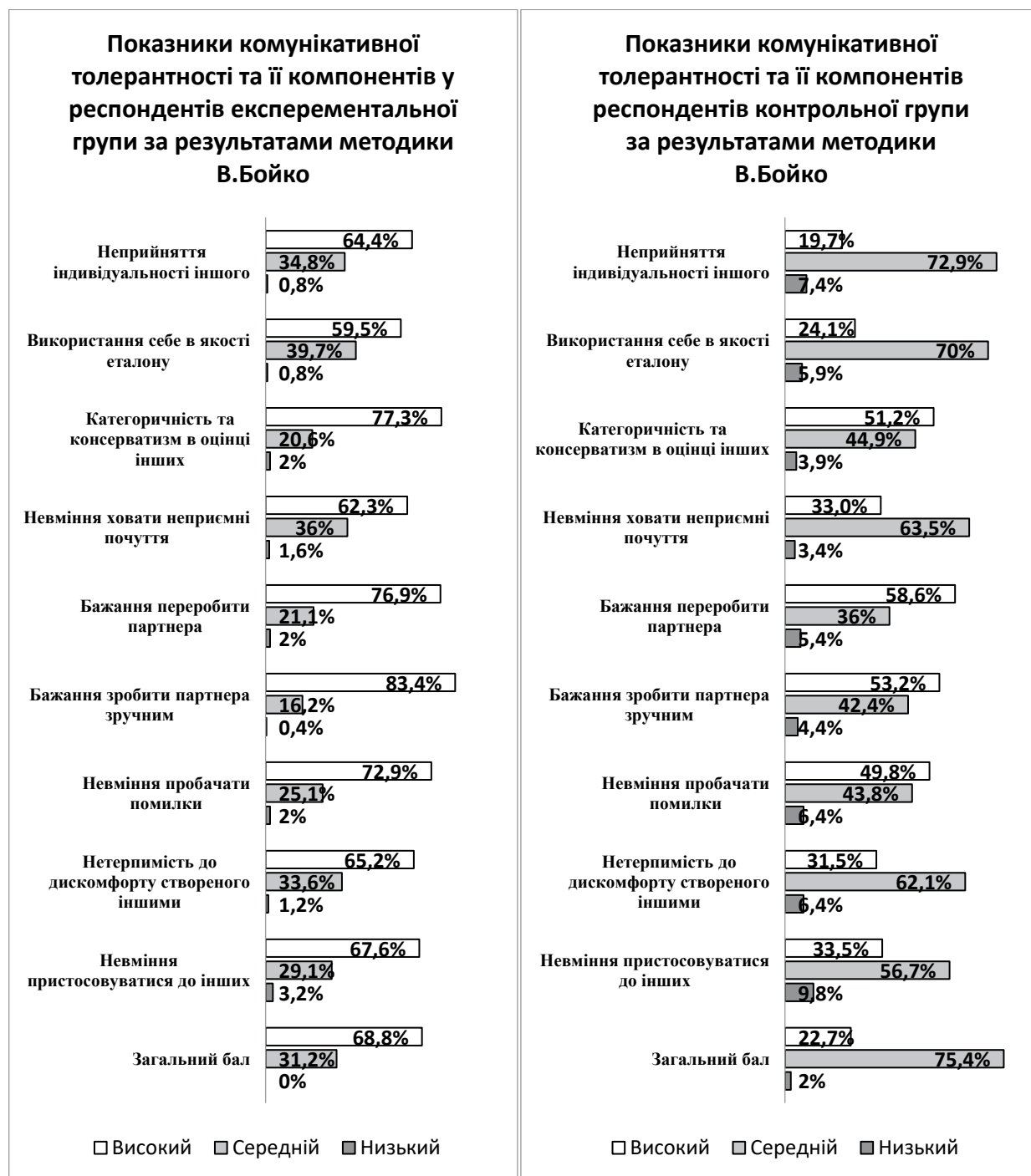

Рис. 1. Графічне зображення рівнів комунікативної толерантності респондентів експериментальної та контрольної груп на прикінцевому етапі дослідження

комунікативної толерантності, у порівнянні з попереднім етапом (+ 24,7% експериментальної групи). Зміни в контрольній групі виявились мінімальними, результати покращились у 2 респондентів.

Аналіз показників шкали «Невміння приховувати неприємні почуття» показав, що в експериментальній групі високий рівень отримало на 29,1% групи більше від попереднього етапу дослідження. Знизилась кількість респондентів з середнім та низьким рівнем. Майже третина групи

покращила показники контролю поведінки та проявів негативних емоцій. У контрольній групі зміни в контрольній групі виявились помірними.

Аналіз показників за шкалою «Бажання переробити колеги» в експериментальній групі показав, що для більшості в даній групі (76,9%) бажання перероблювати партнерів по спілкуванню не є притаманним (високий рівень за шкалою). Зміни за шкалою помірні. В контрольній групі зміни не значні.

Подібні результати отримані також за шкалою методики «Бажання зробити колег зручними». В експериментальній групі на прикінцевому етапі переважна більшість (83,4%) експериментальної групи не проявили бажання робити партнера по спілкуванню більш зручним. Зміни в експериментальній групі порівняно з попереднім етапом дослідження помірні.

На прикінцевому етапі в контрольній групі зміни порівняно з попереднім етапом дослідження в контрольній групі мінімальні.

За показниками шкали «Невміння пробачати помилки» більшість експериментальної групи (72,9%) можуть легко пробачати помилкам, партнерам по спілкуванню. У порівнянні з попереднім етапом, на 10,9% групи зросла кількість досліджуваних з високим рівнем. В контрольній групі зміни помірні.

За останньої шкалою методики, «Невміння пристосовуватися до інших», респонденти експериментальної групи значно покращили навички співпраці та взаємодії з іншими в команді. Значно зросла кількість респондентів, які можуть легко пристосуватися до інших (+34% групи). Результати в контрольній групі лишилися без змін.

Зміни демонструють ефективність запропонованої програми, та значне покращення рівня комунікативної толерантності в експериментальній групі. Кількість респондентів з високим рівнем толерантності збільшилась на 33,2%, кількість респондентів з середнім рівнем знизилась на 31,2%, і жодний з респондентів не виявив низького рівня комунікативної толерантності. Зміни комунікативної толерантності в контрольній групі виявились помірними, високі показники на прикінцевому рівні проявили ще 5% контрольної групи, а середні – ще 6,8%. Покращили свої показники від попередньо низьких 11,8% групи.

Таким чином, після опанування авторського дистанційного курсу «Академічна англійська мова для майбутніх докторів філософії-медиків» дистанційними засобами, респонденти експериментальної групи значно покращили рівень комунікативної толерантності до високих показників. Рівень комунікативної толерантності у контрольній групі, яка навчалася за стандартною програмою, є середнім, та залишився майже без змін.

Висновки. На прикінцевому етапі дослідження комунікативної толерантності, в експериментальній групі у 170 респондентів (68,8% групи) було зафіксовано високий рівень комунікативної толерантності. Зміни демонструють ефективність запропонованої програми, та значне покращення рівня комунікативної толерантності в експериментальній групі після опанування авторського дистанційного курсу «Академічна англійська мова для майбутніх докторів філософії-медиків»

дистанційними засобами. Зміни комунікативної толерантності в контрольній групі виявились помірними. Рівень комунікативної толерантності у контрольній групі залишився середнім. Наведені показники свідчать про ефективність авторської програми дистанційного курсу «Академічна англійська мова для майбутніх докторів філософії-медиків» щодо покращення рівня комунікативної толерантності та комунікативної компетентності взагалі. Вважаємо перспективними подальші дослідження методів оптимізації формування окремих індивідуальних компонентів комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії на заняттях з іноземних мов.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондарчук О.І.; Лимар Л.В. *Соціально-психологічні умови розвитку готовності майбутніх лікарів до попередження конфліктів з пацієнтами: монографія*. К.: Інтел Сервіс, 2014.
2. Бреус Ю., Колісник Л., Меньяло В., & Ніколаєв Є. *Здобутки і виклики експерименту з присудження наукового ступеня доктора філософії: аналітичний звіт*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. 2021, 84 с.
3. Вдовиченко О.М. *Формування соціально-комунікативної культури студентів медичних навчальних закладів у позааудиторній роботі*. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії 13.00.07- теорія та методика викладання. 2021.
4. Гладких Ф. В. Система підготовки докторів філософії в галузі ОЗ України та аналіз результатів акредитаційних експертних структурованих освітньо-наукових програм. *Траєкторія науки – Trajectory of Science*. 2021(12), С. 4015–4030. <http://doi.org/10.22178/pos.77-13>
5. Жук Н. А. *Комунікативна компетентність як основа професіоналізму патрульних поліцейських*. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії та доктора наук. 053 – Психологія. 2021, С. 64.
6. Лимар Л. В. Структура та зміст англійської академічної комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії галузі «Охорона Здоров'я». *Медична освіта*, 2021, 4: С. 90-96.
7. Постанова Кабінету Міністрів України (2022). *Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії*. Електронне джерело. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF>
8. Троїцька О. М. *Принципи діалогу і толерантності у розгортанні сучасного культурно-освітнього простору*. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Національна академія педагогічних наук України, 2017.
9. Школьна М. С. *Виховання соціальної зрілості студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності*. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата пед.наук. 2018.